

RAČUNOVODSTVENO OBUHVATANJE ZAŠTITNIH MJERA „FER VRIJEDNOSTI“

RAMIZ DŽAFEROVIĆ*

ACCOUNTING FOR PROTECTIVE MEASURES OF “FAIR VALUES”

Abstract: *Establishment of a fair value as the value system, as we have said, carries with itself certain advantages and disadvantages. All together, it leaves space for risk in terms of balancing, and fair presentation of the report. These are the reasons that lead us to the fact that we, through science, get interested in the protective measures of fair value, in order to make this whole process leave behind the least of negative consequences. Every introduction of protective measures has its expense, and it is therefore necessary to establish a utility threshold between the benefit and the cost, in order to explain the advantages of protective measures with more arguments. In any case, establishing of a fair value without a certain degree of protection measures leaves the appearance of it unreliable and with a large uncertainty in the accounting presentation, especially in reporting.*

Keywords: *Fair value, the balancing, fair presentation of the report, the protective measurement of the fair value, the utility threshold between the benefit and the cost.*

Sažetak: *Uspostavljanje fer vrijednosti kao sistema vrijednosti rekli smo da sa sobom nosi određene prednosti, ali i nedostatke. Sve skupa to ostavlja prostor za rizik sa aspekta bilansiranja, i fer prezentacije izvještaja. To su razlozi koji nas navode na činjenicu da se kroz nauku zanimamo zaštitnim mjerama fer vrijednosti, kako bi čitav ovaj proces ostavljao što manje negativnih posljedica. Svako uvođenje mjera zaštite ima svoj trošak, te je zbog toga potrebno uspostaviti prag korisnosti između koristi i troška, kako bi se moglo sa više argumenata objašnjavati prednosti zaštitnih mjera. U svakom slučaju uspostavljanje fer vrijednosti bez određenog stepena zaštitnih mjera ostavlja pojavu nepouzdanom i sa velikom neizvjesnošću u računovodstvenom prikazivanju, a posebno u izvještavanju.*

* mr. Ramiz Džaferović, predsjednik Uprave Razvojne Banke, Sarajevo.

Ključne riječi: *fer vrijednost, bilansiranje, fer prezentacije izvještaja, zaštitne mjere fer vrijednosti, prag korisnosti između koristi i troška.*

Uvod

Za stručnjake koji se ne zanimaju računovodstvom neće biti značajno to što se posvećuje tolika briga zaštitnim mjerama na način kako to tretiraju računovodstveni standardi. Zbog toga „zaštita fer vrijednosti je zaštita izloženosti promjenama fer vrijednosti poznate imovine ili obaveze ili nepriznate čvrste obaveze, ili utvrđenog dijela takve imovine, obaveze ili čvrste preuzete obaveze koja se može pripisati određenom riziku i koji bi mogao uticati na dobitke ili gubitke“.¹ Zaštitne mjere fer vrijednosti koja je već priznata zahtijevaju permanentnu kontrolu fer vrijednosti finansijskih sredstava. Rizik fer vrijednosti sa sobom nosi rizik stručnosti osoblja koje vrši procjenu ili uspostavljanje fer vrijednosti, kao i model koji se primjenjuje u uspostavljanju fer vrijednosti.

Zaštita fer vrijednosti

Zaštita fer vrijednosti sa sobom nosi mnoge specifičnosti, bez obzira je li dokumentovana ili nedovoljno dokumentovana fer vrijednost. Prema MRS-u 39, „zaštita fer vrijednosti sa sobom nosi određene uslove koji bi se trebali poštovati i ispuniti, ako želimo da to bude računovodstveno tretirano, kao što su:

- pri nastanku zaštite postoji formalna dokumentacija i definiranje odnosa zaštite, kao i cilj upravljanja rizikom subjekta i strategija za provedbu zaštite. Ta dokumentacija treba uključiti identifikaciju instrumenta zaštite, zaštićenu stavku ili transakciju, prirodu rizika koji se zaštićuje i način na koji će subjekt procijeniti učinkovitost instrumenta zaštite prilikom prijeboja izloženosti promjenama fer vrijednosti zaštićene stavke ili novčanih tokova povezanih sa zaštićenim rizikom;
- očekuje se da zaštita bude visoko učinkovita (vidjeti Dodatak A, tačke UP105—UP113.) u ostvarenju prijeboja promjena fer vrijednosti ili novčanih tokova koji se mogu povezati sa zaštićenim rizikom, u skladu s originalno dokumentiranom strategijom upravljanja rizikom za određeni odnos zaštite;
- kada je riječ o zaštiti novčanih tokova, predviđena transakcija koja je predmet zaštite mora biti vrlo vjerojatna i predstavljati izloženost promjenama novčanih tokova koji bi na kraju mogle utjecati na dobitak ili gubitak;

¹ Međunarodni računovodstveni standard 39, paragraf 86.

- učinkovitost zaštite se može pouzdano izmjeriti, odnosno fer vrijednost ili novčani tokovi zaštićene stavke koja je povezana sa zaštićenim rizikom i fer vrijednost instrumenta zaštite, može se pouzdano izmjeriti (vidjeti točke 46. 47. i točke UP80. I UP81. Dodatka A, u vezi s uputama za utvrđivanje fer vrijednosti);
- zaštita se redovito procjenjuje te je utvrđeno kako je vrlo učinkovita tijekom razdoblja finansijskog izvještavanja za koji je bila utvrđena.”²

Svakako da je naša preporuka da se definisanje računovodstvene zaštite fer vrijednosti posmatra kao stručni nadzor ovlaštenih revizora, posebno kada je u pitanju procjena da se rizik uopće dogodi, u smislu djelovanja zaštitnih mjera. Zaštitne mjere, koje osiguravaju da fer vrijednost bude uistinu fer i zaštićena, upozoravaju nas da zaštita nikada ne može biti toliko velika da bi isključila neke elemente zaštite, tj. standardi upozoravaju na zaštitu najbolje jednom rečenicom „zaštite ne može biti previše niti u dospijeću vremena niti u dospijeću vrijednosti“.

Zaštitne mjere novčanih tokova svoje posljedice ostavljaju na prihode ili rashode, jer zaštita ima svoju cijenu manifestovanu kroz neku formu derivata. Izvjesnost obuhvatanja kroz prihode ili rashode zavisi od stepena dospijeća i izvjesnosti događaja.

Ovdje mislimo prije svega na mogućnost da se određeni prihodi i rashodi zadrže na raznim računima rezervisanja do dospijeća. Gubitak sredstava, bilo konačno bilo privremeno tretira se kroz rashod, a ukoliko finansijska sredstva dospiju kasnije do novčanih tokova, utoliko će biti prihvaćena kroz prihode iz ranijih perioda. To u pojedinim zemljama ima različit fiskalni utjecaj na konačan rezultat.

Kod zaštitnih mjera novčanih događaja važno je procijeniti izvjesnost događaja i pouzdanu vrijednost na dan datuma dospijeća novčanog toka. Od toga će svakako zavisiti i njene zaštite i cijena, tj. rashodi koji proizlaze iz zaštitnih mjera.

Zaštitne mjere fer vrijednosti moraju ažurirati derivate od momenta uređenja zaštite do realizacije tako da pratimo promjenu određenih uslova. Može se dogoditi da neki uslovi (povezani sa derivatima) budu istekli ili se pak budu promijenili.

Ako posmatramo kroz fer vrijednost ulaganja u vlasničke instrumente koji ne kotiraju na tržištu (ili nemaju od ranije uspostavljenu fer vrijednost sa tržišta), ne mogu imati pouzdanu fer vrijednost. Praksa zahtijeva da se fer vrijednost uspostavi na bazi čestih procjena, u odnosu na poslovni ambijent.

² MRS 39, par. 88.

Na osnovu vlastitog iskustva kroz praksu, u ovom slučaju najbolje je primijeniti model kroz poresko opterećenje. Ovaj model ćemo na kraju rada predstaviti kao rezultat vlastitih istraživanja. Smatramo da je najpouzdaniji u uslovima kada nemamo fer vrijednost sa aktivnog tržišta i njemu bliskih pouzdanih informacija. Mi ćemo taj model uspostaviti na bazi realne (fer) fiskalne obaveze, koja proizlazi iz pozicija priznatih u računovodstvu i tretmanu istih na finansijski rezultat.

Realna fiskalna obaveza je najkorektniji odnos na sve promjene računovodstvenih pozicija, pa čak i kada dolaze iz promjenjivih uslova.

Trebamo različito gledati na fer vrijednost, kada je nederivatna osnovica prvi put uspostavljena i kada se uslovi nederivata ne mijenjaju.

Treba sa posebnim oprezom procjenjivati fer vrijednost kada se prepozna na tržištu da finansijska sredstva poprimaju špekulativni karakter. Posljednje trgovanje ili prosjek zadnjih trgovanja može često dati nepouzdanu sliku i odvesti u pogrešnom pravcu predviđanja prihoda ili rashoda, odnosno finansijskog rezultata. Takva pojava ostavlja traga na nerealnu poresku osnovicu, što je veoma negativna posljedica.

Česte promjene vrijednosti na tržištu finansijskih sredstava ne znače da se uspostavlja fer vrijednost, već da se učestalo trguje, a to ne znači da je uopće fer, jer se to može dovesti u vezu sa onim što često ulagači na tržištu nazivaju „prepakivanje vlasničkih instrumenata“. Taj model fer vrijednosti nam se u istraživanjima nije pokazao pouzdanim, te ga nismo odabrali za preporuku utvrđivanja fer vrijednosti. Ipak je poreski model sa mnogo više prednosti i neznatnim manama.

Kod zaštitnih mjera, svakako da je potrebno da se procijeni stepen sigurnosti zaštite, kako ga već u pojedinim slučajevima možemo tretirati kao stepen izvodljivosti mjera zaštite.

Stepen djelotvornosti zaštite može se mjeriti i sa aspekta troška zaštite i sa aspekta interesa zaštite bez procjene troškova, kao bitnog faktora.

Stepen zaštite i njegova djelotvornost se u osnovi mogu tretirati kroz odstupanje u fer vrijednosti u odnosu na vrijednost novčanih tokova, koji se dovode u vezu sa tim događajem.

Djelotvornost zaštitnih mjera i zaštićenog rizika, u odnosu na fer vrijednost, najbolje rezultate pokazuje kroz praćenje ranijih događaja iste ili slične procjene.

Tako se mogu upratiti realni uslovi zaštite, realni uslovi izvodljivosti i realna

odstupanja od očekivanih novčanih tokova. To se pokazuje u praksi kao najrealniji način utvrđivanja nivoa rizika i stepena izvodljivosti kao i troška posljedica.

Dakle, stalna analiza ovakvih pojava korisnija je od mnogih metoda utvrđivanja kvaliteta mjera zaštite.

Zaštita od propadanja vrijednosti finansijskog sredstva, predviđenog nivoa zaštite vrijednosti minimalno na nivou fer osnovica, ili kako se već može reći zaštita jedan naprema jedan. Zaštita fer vrijednosti je svakako problematična u inflatornim uslovima. Koeficijent inflacije teško se može predvidjeti pa se zbog toga sa velikim rizikom treba pristupiti mjerama zaštite od umanjena vrijednosti.

Prilikom sačinjavanja polugodišnjih i godišnjih izvještaja, vlasnik finansijskih sredstava treba i u izvještaj unijeti vrijednost zaštite od rizika, pa makar to bilo na minimalnom nivou.

Upozorenja koja se odnose na gubitak vrijednosti, treba posebno istaći u zabilješkama finansijskog izvještaja, kao i pojašnjenje metode procjene rizika i odabrane metode zaštite.

S obzirom na ozbiljnost problema sa aspekta finansijskog rezultata, smatramo da je svakom subjektu potrebno da formira posebnu službu za rizike, koju će posebno obučavati za kvalitetno obavljanje ovih poslova. Koji broj kadrova će biti angažovan na ovim poslovima zavisi od obima rizika, veličine pravnog lica i vrijednosti koja se procjenjuje kao rizična i broja rizičnih plasmana. Ako se stepen zaštite spušta ispod 100%, tada se prihvata vlastiti rizik u upravljanju finansijskim sredstvima. Svako spuštanje koeficijenta zaštite ispod 100% je obavezno priznavanje vlastitog rashoda. Kao što trebaju biti objašnjeni razlozi za povećanje koeficijenta zaštite, tako trebaju biti objašnjeni i razlozi za smanjenja koeficijenta očekivanih novčanih tokova.

Fer vrijednost u jednom vremenu, ne znači da je fer i u drugom vremenu. Na fer vrijednost utječu mnogi eksterni i interni faktori. Neki faktori su sa svojim djelovanjem trajniji, dok se drugi sa kraćim rokom teže mijenjaju. Kod izrade metodologije uspostavljanja fer vrijednosti, a posebno odabira zaštitnih mjera, o faktorima i njihovoj fleksibilnosti treba posebno povesti računa.

Rizik fer vrijednosti finansijskih sredstava jednog lica može biti uslovljen rizikom poslovanja drugih lica. Tako uvezan rizik mnogo je komplikovanije osigurati, jer nije osiguranje 100% pod utjecajem jednog lica.

Zbog toga upozoravamo na činjenicu da su metodologije rizika različite, ovisno o

broju lica koja se povezuju sa rizikom na finansijskim sredstvima. Kod procjene takvih rizika moraju se sagledati i faktori koji utječu na druga pravna lica povezana sa tom pojavom.

Vremenski period najčešće je povezan sa rizikom kamatne stope i njenom promjenjivošću. Ugovorne kategorije (kamatne stope) mogu se i predvidjeti u amortizacionom planu, ali zatezne kamate derivati su koji su sa administrativnog nivoa regulisani, te na njih ponekad ne možemo djelovati, osim da blagovremeno izmirimo obavezu.

Fer vrijednost i sa tim povezan rizik je u suštini traganje za metodom realne vrijednosti novca u promjenjivim uslovima, promjenjivim vremenima. Tako se čitav ovaj problem svodi na priznavanje vremenske vrijednosti novca. Kod fiksnih uslova to nije takav problem, ali u promjenjivim uslovima to je izuzetno teško i zbog toga se oko ovih pitanja dižu tenzije i čitav finansijski sistem se angažovao da se iznađu realna rješenja.

Svakako da je u ovakvim slučajevima vrijeme ograničavajući faktor. Da vrijeme nije ograničavajući faktor, tada bi se izgubila mjera realnosti pozicija i mjera fer vrijednosti. U neogračenom ili nepoznatom vremenu sve bi to izgledalo drugačije.

Kada ne bismo postavili pitanje efikasnosti učinjenih zaštitnih mjera, tada bi možda i bilo besmisleno provoditi mjere. Imajući u vidu da se mi ovdje zanimamo računovodstvom, važno je sagledati efekt zaštitnih mjera i koeficijent njihove izvodljivosti.

Računovodstveno obuhvatanje zaštite „fer vrijednosti“ i njihove posljedice

Računovodstveni zadatak je svakao da se ovakve pojave prate, kako vremenski, tako i vrijednosno, a u osnovi i sa aspekta evidencije utjecaja na finansijski rezultat.

Na domaćem tržištu najvažnije je sredstva posmatrati kroz utjecaj kamatnog rizika, pa ćemo se zbog toga ovdje i zanimati malo više o računovodstvenoj zaštiti.

Rizik koji sa sobom nosi kamatna stopa, u direktnoj je vezi sa MRS-om 23 i zahtjevima o zaduživanju. Kamata je u tom slučaju u direktnoj vezi sa portfeljom i njegovom permanentnom priznavanju. Ovdje treba obratiti pažnju da portfelj treba stalno testirati od gubitka vrijednosti.

Kamata je zaštita od gubitka vrijednosti sa uračunatim efektom zarade na kapitalu. Znamo da kamata treba apsorbirati inflatorno djelovanje na kapital, a uz to obezbijediti prirast portfelja.

Efekti od kamata obuhvaćeni su kroz prihode kao što su i gubici zbog kamata tretirani rashodom. Tek nakon obračuna konačnog rezultata, utjecaja na rezultat, utjecaja rezultata na kapital, možemo govoriti i o utjecaju kamatne stope na kapital.

Računovodstveno obuhvaćanje rizika kamatne stope zahtijeva da se imovina razdvoji na dvije osnovne grupe:

- imovina namijenjena prodaji,
- imovina koja se drži kao portfelj bez namjere o prodaji.

Za ova dva oblika različite imovine, treba primijeniti različite metode procjene rizika od kamatne stope.

Sredstva koja su namijenjena prodaji sa sobom nose niži stepen rizika, jer će njihova procjena (posmatrano u kratkom roku) biti testirana metodom prodaje. Rizik se smanjuje time što se procjena i prodaja učine u istoj poslovnoj godini. Ukoliko bi se te dvije promjene razdvojile na dva obračuna, zasigurno je da bi posljedice bile drugačije (kratkoročno posmatrano posljedice su različite, ali dugoročno ipak su istog djelovanja).

Za razliku od kamatnog rizika za sredstva namijenjena prodaji i za sredstva koja nisu namijenjena prodaji, procjene mjera zaštite od kamatnog rizika moraju biti sa većim koeficijentom rizika.

Nivo zaštite vrijednosti od kamatnog rizika najrealnija je mjera obračuna koeficijenta zaštite, jer je ona poznata na tržištu. Prosječna kamata je poznat koeficijent, te ako je ona rezultat tržišta finansijskih sredstava, onda i usklađivanjem portfelja finansijskih sredstava sa tim koeficijentom poprima realno tržišno usklađivanje.

Oscilacije koje bi bilo potrebno primjenjivati svakako su vremenske kategorije i obračunavaju se u skladu sa promjenom uslova u vremenu.

Odstupanja od tržišne kamate moguće su u skladu sa ugovorom u spornom vremenu. To često zovemo zatezna kamata.

U mnogim zemljama zatezna kamata je slobodna obligaciona klauzula. Kod nas je zatezna kamata definisana u svom maksimumu (Zakonom o zateznoj kamati).

Ako su finansijski instrumenti vezani za međunarodne finansijske tokove, tada računovodstvena zaštita rizika fer vrijednosti vezuje se za međunarodne standarde (MRS 23) jer ne postoji međunarodni zakon o kamati.

Kod ovakvih slučajeva treba biti oprezan, jer osiguranje od rizika može međunarodnim ugovorom biti definisano za BiH, ili za zemlju partnera iz ugovora. Nadležnost suda za utvrđivanje rizika u osiguranju finansijskih instrumenata primjenjivat će propise zemlje nadležnog suda iz ugovora.

Ovim želimo upozoriti na činjenicu da je važno voditi računa o utvrđivanju nadležnosti suda prilikom ugovaranja derivata. Ako pravno lice nema dovoljno iskustva iz ovakvih poslova osiguranja rizika, nužno je poslužiti se iskustvom drugih iz okruženja ili slične djelatnosti.

Svakako da ni tada ne smijemo zaboraviti stalnu analizu promjena fer vrijednosti i njihove zaštitne mjere, te eventualno stalno usklađivanje sa realnim stanjem. Ta stalna briga najbolji je metod u procjeni rizika promjene vrijednosti.

Kada imamo fiksnu kamatnu stopu u fiksnom vremenu (na što nas upozorava MRS 39) tada je posebno potrebno voditi računa o mogućnosti da novčani tokovi izmirenja finansijske obaveze i realizacije finansijskog sredstva, budu realizovani prije isteka dogovorenog fiksnog vremena realizacije.

Utvrđivanje nagrade za ranije plaćanje od roka dospjeća je svakako popust u priznavanju obaveze, što ima tretman prihoda.

Ako naplaćujemo finansijska sredstva prije fiksno utvrđenog roka, tada dati popust rashodu koji se dokumentuje knjižnom obaviješću.

Danas imamo čest slučaj da finansijske institucije naplaćuju kaznu za one koji svoju obavezu ranije izmiruju od utvrđenog roka, što je svakako suprotno MRS-u 39, koji predviđa derivatnu nagradu za unaprijed izmirenu obavezu. Naše banke pravdaju se time što će novac dobiven unaprijed biti jedno vrijeme bez obrade kredita (bez plasmana), te da se tako analizira djelovanje pasivne kamate na izvore sredstava.

Koliko god to bilo ekonomski opravdano sa aspekta finansijske institucije, to je sa aspekta MRS-a 39, suprotno ponašanje ekonomskoj logici.

Ako je neka obaveza osigurana sredstvima iz portfelja, potrebno je radi fer izvještavanja da se sredstva, u tu svrhu namijenjena, isključe iz računanja portfelja pravnog lica, jer je njihovo postojanje neizvjesno dok rizik ne prestane. Na ovaj zahtjev iz Standarda treba posebno obratiti pažnju. Zato preporučujemo da se

takva sredstva evidentiraju vanbilansno. Zaista, uzmimo primjer da dobijemo kredit na žiroračun, uz zalog ili zaštitu od rizika plaćanja damo hipoteku ili drugi zalog.

Mi, u tom slučaju, raspolažemo sa zalogom i sa žiroračunom, uz samo jednu obavezu. Potencijalno gledano povjerilac je vlasnik zaloga (hipoteke). Mi smo vlasnici sredstava na žiroračunu. To se može posmatrati kao „pasivna – potencijalna prodaja zaloga“, što u osnovi nije bio pravi cilj.

Sa aspekta portfelja, standardi smatraju da je fer da se zalog vanbilansno tretira. Danas se kod nas u praksi radi drugačije. S obzirom na to da je finansijska obaveza u budućem vremenu usklađena određenim derivatnim klauzulama, moramo znati da je zalog često korigovan troškom amortizacije te da mu je knjigovodstvena vrijednost stalno manja, pa čak može biti i nula. To je razlog za permanentno računovodstveno provjeravanje fer vrijednost sredstava i obaveza, radi računovodstvenog rizika pri dospijeću obaveza.

U praksi postoji neusklađenost između procjene zaloga (tj. osiguranja finansijske obaveze) i stvarne knjigovodstvene vrijednosti zaloga. Čak se danas, posebno kod građevinskih objekata, pojavljuje slučaj da se pod hipoteku uzima i građevinski objekat čija je vrijednost nula, jer se uzima za zalog procijenjena vrijednost zaloga. Problem je u tome što se zalog cijeni na dan stvaranja obaveze, a ne na dan dospijeća. Zbog toga MRS 39 upozorava na potrebu permanentnog usklađivanja fer vrijednosti do konačne amortizacije finansijske obaveze. Kada više faktora utječe na promjenu fer vrijednosti i kada je taj utjecaj značajan, uspostavljanje fer vrijednosti finansijskog sredstva i sa tim povezanog rizika treba provesti kao da se prvi put provodi postupak uspostavljanja vrijednosti finansijskog sredstva. Ovaj zahtjev posebno se treba primijeniti kada se uspostavlja novo vrijeme dospijeća sredstva ili dospijeća obaveze.

Ako je uspostavljanje nove fer vrijednosti povezano sa promijenjenim fiskalnim obavezama, tada je posebno potrebno u klauzuli o derivatnim elementima uključiti i fiskalni utjecaj na novu vrijednost finansijskog sredstva.

Metod koji bi se primjenjivao na utvrđivanje vrijednosti zaštićene stavke, treba se primijeniti kod procjene vrijednosti finansijskog instrumenta, kako ne bi zbog promjene metode došlo do različitog tretmana vrijednosti.

Ako bi se dogodilo da su različite stavke iz portfelja sredstva osiguranja vrijednosti dospjeća finansijskih sredstava, tada se mora mijenjati i metod mjerenja fer vrijednosti zaštitnih sredstava.

Na različit portfelj mogu različito utjecati inflatorni faktori rizika, troškovi amortizacije i sl.

Tada je potrebno odrediti prioritete u osiguranju od rizika gubitka vrijednosti, jer kod različitih zaloga opadajuća vrijednost je različitog intenziteta. Standardi predviđaju i mogućnost obrnutog procesa. Da se određena vrijednost zaštićene stavke u međuvremenu poveća, automatski bi se osiguranje od rizika povećalo, tj. rizik se smanjuje u svom dospjeću.

U takvom slučaju, višak vrijednosti portfelja ne oslobađa se do novog roka ili novog ugovora (ili aneksa ugovora), osim ako to nije ugovoreno ranijim ugovorom o postepenom oslobađanju zaloga kao instrumenta osiguranja rizika kod dospjeća vrijednosti finansijskih sredstava.

Ako sredstva osiguranja rizika ne daju očekivane rezultate, te se za to ne mogu utvrditi nova sredstva obezbjeđenja, rizik u svojoj vrijednosti koja nije osigurana treba otpisati radi fer izvještavanja trajno ili privremeno, u zavisnosti od procjene vrijednosti rizika.

Važno je uočiti da reklasifikacija obaveze po vrsti i vremenu ima znatno različiti status sa aspekta osiguranja od visokog gubitka vrijednosti. Na takvu promjenu utječu različiti derivatni faktori. Tako, ako finansijsko sredstvo postaje finansijski vlasnički instrument, derivati se mijenjaju. Isti slučaj imamo i kod promjene vremena, kamata može biti promjenjiva te može značajno utjecati na fer vrijednost sredstava i obaveza.

To ne znači da sredstva rizika neće biti veća jer se ukupna vrijednost do dospjeća povećava s vremenom. Kod vlasničkih instrumenata se stvari osiguranja stvarno mijenjaju, jer su vlasnički instrumenti sami po sebi sredstva osiguranja i po svojoj suštini su dugoročni finansijski instrumenti.

Konverziju finansijskih instrumenata i s tim povezan rizik zaslužuje posebnu pažnju u vođenju aktivne politike, u skladu s MRS-om 39.

U tom slučaju može se očekivati značajna promjena i kod derivata i kod obezbjeđenja rizika do dospjeća novčanog toka.

ZAKLJUČAK

Svaka promjena fer vrijednosti ima uticaja na promjenu rezultata poslovanja, te zbog toga se tome mora obratiti velika pažnja, a posebno sa aspekta zaštitnih mjera utvrđene fer vrijednosti kako bi procjena bila sa stabilnim dejstvom.

Sumiranjem navedenog možemo konstatovati da je jako važno istaći potrebu da se razlikuje promjena vrijednosti materijalnih i nematerijalnih sredstava od promjene vrijednosti finansijskih instrumenata. Zbog toga, svaki oblik revalorizacije ne treba isto tretirati niti isto priznavati u finansijskom izvještaju. Također, posebno treba tretirati promjenu vrijednosti kratkoročnih i dugoročnih sredstava, kao i kratkoročnih i dugoročnih obaveza.

Ove napomene prihvatamo kao važne, jer im je utjecaj na finansijski izvještaj različit - neke se pozicije prihvataju kroz prihode ili rashode, a neke kroz povećanje nenominiranog kapitala ili, pak, kroz njegovo smanjenje.

LITERATURA

- Jahić Mehmed, Računovodstveni standardi-komentar i primjena, Revicon, Sarajevo 1999.
- Jahić Mehmed, Finansijsko računovodstvo, Zavod za računovodstvo i reviziju FBiH, Sarajevo 2003.
- Jahić Mehmed, „Finansije i finansijsko pravo”, Univerzitet u Sarajevu, Pravni fakultet, Sarajevo 2004.
- Jahić Mehmed, Računovodstvo-primjena kontnog plana poduzeća, Revicon Sarajevo, 1999.
- Međunarodni standardi finansijskog izvještavanja, Savez računovođa, revizora i finansijskih radnika FBiH, Mostar, 2011.